

exemplaar heeft gevonden van *Neottia Nidus avis* in het Orsbacher Wäldchen, terwijl de heer Grégoire ook een exemplaar vond in de omgeving van het Gerendal, *Aceras anthropophora* werd gevonden te Gronsveld in 10 exemplaren. De groeiplaats te Eben-Emael, even over de grens in België, wordt door afgraving bedreigd. De heer Waage toont gallen aan wortels van een els, veroorzaakt door een schimmel en vertelt iets over deze eigenaardige manier van samenleving, die men wel betitelt met den naam wederkeerig parasitisme of helotisme. Het merkwaardige is, dat deze schimmel vrije stikstof kan assimileeren. Ook onder water kunnen deze elzengallen hun werking doen gelden en zoo gelukte het aan Nobbé en Hiltner op een stikstofvrije voedingsoplossing elzen op te kweeken tot een hoogte van 1½ m, mits gallen aanwezig waren. Zonder deze werden de elzen

niet grooter dan 5 cm. We hebben hier te doen met een soortgelijke samenleving als aangetroffen wordt tusschen vlinderbloemigen en knolletjesbacteriën. Of ook hier de galvorming door hetero-auxine-productie der schimmels tot stand komt, zooals Thimann heeft aangetoond voor *Bacterium radicola*, is nog niet onderzocht, maar lijkt me zeer wel mogelijk.

Van de Kascommissie is een schrijven binnen gekomen, waarin zij verklaart, dat de administratie der gelden van het Nat. Hist. Gen. over 1936 geheel in orde is bevonden. Zij voegt er een woord van lof aan toe voor het keurig gevoerde beleid van den Penningmeester, die op voorstel van den Voorzitter wordt gedéchargeerd. De Voorzitter dankt de heeren Kortebos en v. Schaïk, leden der kascommissie, voor hun werk en sluit de vergadering.

Bij den dood van den, voor een betere kennis der Zuid-Limburgsche flora niet onverdienstelijken

Past. J. J. Hoevenaars S.J.

Op 13 Juni l.l. overleed in 't St. Elisabeths-ziekenhuis te Semarang Pastoor J. J. Hoevenaars S.J.

Bij zijn verscheiden werd hij gehuldigd als 'n nobele, edele menschevriend, die 30 April 1865 't levenslicht aanschouwde te Gilze N. Br.; in de orde der Jezuiten getreden op 8 Sept. 1893, te Maastricht Priester werd gewijd en 2 April 1894 naar Soerabaja ging, waar hij zich al dadelijk verdienstelijk maakte als trooster en verzorger der gewonden van de Lombok-expeditie.

Van 1895 tot '99 zien we hem als hulpprediker in de residentie Bagalen en Banjoemas.

Dan wordt hij overgeplaatst naar Atjeh, ter vervanging van Pastoor Verbraak; maakt onder Generaal van Heutz de avontuurlijke Atjeh-expeditie mee en verwerft 't eereteeken voor belangrijke krijgsverrichtingen.

Wegens ziekte repatrieert hij in 1900; wordt twee jaren later tot kapelaan benoemd in de St. Jozefskapel op de Roozengracht te Amsterdam en vertrekt opnieuw naar Indië, weer naar Semarang, in 1908.

Gedurende de hevige cholera-epidemie in 1912 en de minder hevige in de volgende jaren, werd Pastoor Hoevenaars aangesteld om de honderden lijders bij te staan en zoo dagelijks als 't ware den dood onder de oogen te zien.

Na 6 jaren arbeid te Semarang vertrok hij naar Magelang, was onafgebroken op dienstreizen en legde zich speciaal toe op armenzorg.

In 1925 vertoefde hij met ziekenverlof voor korten tijd in Nederland, keerde weldra naar Indië terug om in 1937, na een onverpoosd leven van opoffering voor den evenmensche, ter eeuwige ruste te gaan.

* * *

Aan weinigen maar is 't bekend, dat deze zoo verdienstelijke Pastoor Hoevenaars ook, lang geleden, een, al is 't dan ook bescheiden rol, heeft gespeeld in de Botanische wereld van Z. Limburg.

Pater H. J. Allard publiceerde ten jare 1877 in den Volks-Almanak van J. A. Alberdingk Thijm een opstel: „de Catacomben te Geulhem onder Bergh-Terblijt”, waarvan in 't zelfde jaar bij de firma van Langenhuysen een vermeerderde uitgave in 8° verscheen.

Een andermaal vermeerderde uitgave hiervan, ten bate der berggidsen en ten dienste der toeristen in 't druk bezochte land van Valkenburg, legde in 1892 de schrijver ter perse in de drukkerij van J. K. Alberts, Sittard.

„Die vermeerdering — aldus in een woord vooraf — slaat vooral op het 5de hoofdstuk, waarvan het leeuwendeel toekomt aan den veelbelovenden kruidkundige J. J. Hoevenaars”.

Hoevenaars, die toen ter tijd z'n theologische studies maakte in Maastricht, stelde voor deze uitgave samen een „Lijst der vrij zeldzame planten, voorkomende op den berg te Geulhem, van den ingang der Catacomben tot Rothem toe, en wel voornamelijk op de helling, langs den kant der Geul.”

Die lijst bevat 82 planten aldaar door Hoevenaars waargenomen en voor zijn Herbarium verzameld.

't Zou zeer zeker interessant wezen om thans, na bijna 50 jaren, aan de hand dezer lijst na te gaan, wat er van die 82 planten is geworden.

Wij vreezen, dat men meer dan ééne, o.a. *Lycopodium selago* L., Pijnbladige Wolfsklauw, *Lycopodium clavatum* L., Wolfsklauw, *Asplenium Adiantum nigrum* L., Zwartsteel, enz., niet meer zal vinden.

J. CR.